

Відгук

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Гриньової Марини Вікторівни

на дисертаційне дослідження Вербовського Ігоря Андрійовича
«Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у вищому
навчальному закладі», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.06 – теорія і
методика управління освітою

Актуальність теми дисертаційного дослідження Вербовського Ігоря Андрійовича обумовлюється тим, що інформатизація освітнього процесу, як і системи освіти в цілому на сьогодні є одним з найважливіших завдань реорганізації та становлення освіти для цілей реалізації потреб суспільства.

Одним із стратегічних напрямів модернізації управлінської діяльності закладів освіти є її інформатизація. Йдеться про впровадження комп'ютерних технологій та відповідного програмного забезпечення в управлінський процес вищої освіти для підвищення його ефективності згідно з новими концептуальними підходами.

Слід відзначити, що дисертантом досить повно обґрунтовано актуальність теми дослідження в авторефераті та рукописі дисертації (с. 27-29).

Тому дисертаційне дослідження І. А. Вербовського «Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у вищому навчальному закладі» є актуальним, своєчасним та важливим як для розвитку теорії і практики управління у закладі вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатнім. Він забезпечується, серед іншого, різноманітністю джерельної бази. Дисертантом опрацьовано 193 найменувань джерел нормативно-правового, наукового, статистичного характеру. Під час їх опрацювання дослідник виявив високий рівень наукової компетентності, ерудиції, продемонстрував власну точку зору, належну наукову та професійну етичність при аналізі поглядів вітчизняних та зарубіжних учених.

Дисертаційне дослідження є складовою частиною комплексних науково-дослідних тем Житомирського державного університету імені Івана Франка: «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (номер

державної реєстрації 0110U002274) та «Теоретико-методичні засади розробки та використання навчального середовища для підготовки фахівців зі спеціальної освіти» (номер державної реєстрації 0119U101447) (с. 29 дисертації). Тему дослідження затверджено Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 27 лютого 2015 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 23 червня 2015 року).

Безпосередньо перейдемо до аналізу дисертаційної роботи І. А. Вербовського.

Структурні частини дисертації логічно пов'язані між собою і становлять органічну єдність. Чітко визначено основні компоненти наукового апарату: мету, завдання, об'єкт, предмет. Для розв'язання дослідницьких завдань використано комплекс взаємодоповнюючих методів теоретичного й емпіричного дослідження; коректно обґрунтовано наукову новизну та практичне значення роботи.

Завдяки використанню комплексу таких методів автору вдалося забезпечити реалізацію мети дослідження та розв'язання визначених завдань, що дало змогу зробити науково обґрунтовані висновки й запропонувати рекомендації щодо використання результатів дослідження.

Підтвердженням цього є практичне використання результатів та висновків, зроблених у дисертаційному дослідженні, в управлінській діяльності ряду закладів вищої освіти України. Основні положення і результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка №1/1647 від 26.12.2019 року); ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (м. Київ) (довідка № 01-02/ 738 від 29.11.2019 року); Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 21/04-а від 06.02.2020 року); ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №308/25/3 від 14.02.2020 року); НУ «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (довідка № 6 від 27.02.2020 року); Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-195 від 02.03.2020 року); Київського міжнародного університету (довідка № 108 від 05.03.2020 року (с. 31-32 дисертації, с.215-216 дисертації)).

Викладення матеріалу є достатньо чітким і структурованим, всі узагальнення та висновки – обґрунтовані. Запропоновані І. А. Вербовським за результатами дослідження шляхи удосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти характеризуються логічною обґрунтованістю та практичною спрямованістю.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Достовірність отриманих у роботі наукових положень забезпечена, серед іншого, використанням теоретичних здобутків вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджували питання інформатизації управління у закладі освіти. Однак, в українській науковій літературі донині лише фрагментарно висвітлено різні аспекти інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти. Роботі дисертанта властивий комплексний характер та наукова новизна.

Наукова новизна дисертаційної роботи І. А. Вербовського визначається тим, що *вперше* розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти, яка включає цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, технологічний, оцінювально-результативний компоненти; виокремлено психолого-педагогічні умови забезпечення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти; введено дефініцію «інформатизація управління плануванням освітнього процесу»; дістали подальшого розвитку шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти (с. 30-31, с. 169-185 дисертації).

Відповідно до цього **перший розділ наукового доробку** присвячений всебічному розгляду теорії і практики інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти та вивченню сучасного стану проблеми інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти. Дисертантом здійснено плідний науковий пошук, спрямований на уточнення основних понять дослідження та введення авторських, зокрема, запропоновано дефініцію «інформаційна технологія управління освітнім процесом» (с.48-49 дисертації), що сприяло збагаченню та удосконаленню понятійно-категорійного апарату. При цьому управління плануванням освітнього процесу, І. А. Вербовський розглядає, як цілеспрямований вид управлінської діяльності, який чітко визначає зміст і послідовність

управлінських дій та гарантує досягнення бажаного результату – якісної організації освітнього процесу (с. 50 дисертації).

У другому розділі дисертантом уперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти (с. 87-115 дисертації) та доведено підвищення результативності інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти за умови її впровадження. Розроблена модель складається із п'яти взаємопов'язаних та взаємозумовлених структурних компонентів (цільового, теоретико-методологічного, змістового, технологічного та оцінювально-результативного), які розкривають усі особливості інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти. Дослідник запропонував технологію реалізації моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти (с.115-139 дисертації).

У третьому розділі дисертації здійснено експериментальну перевірку та узагальнення результатів реалізації моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти та її оцінювання. Систематизовано та узагальнено результати педагогічного експерименту, запропоновано шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти. Автором встановлено, що впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти позитивно впливає на результативність управління освітнім процесом в цілому.

Достовірність результатів роботи підтверджується широким оприлюдненням й апробацією основних теоретичних положень та практичних результатів дослідження на різноманітних науково-практичних заходах, про що свідчить перелік публікацій автора дисертаційної роботи.

Результати експерименту підтвердили результативність розробленої моделі. Одержані дані показують динаміку в показниках між контрольною та експериментальною групами. Для перевірки рівнозначності ЕГ та КГ було обрано критерій Пірсона. В отриманій вибірці під час педагогічного експерименту дотримано вимоги щодо застосування даного критерію для статистичного опрацювання експерименту. Використовуючи дані експерименту, було обчислено значення критерію Пірсона на початку та в кінці експерименту для кожного критерію. За шкалою значущості за результатами контрольного

зрізу ЕГ по кожному із критеріїв > , що доводить вищий рівень сформованості та впровадження інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО і є результатом впровадження запропонованої нами моделі (с. 13 автореферату).

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні положення та результати наукового дослідження відображено у 21 публікації, серед них: 6 статей у фахових періодичних виданнях України, 2 статті – у виданнях, що включені до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 3 статі у наукових періодичних виданнях іноземних держав; 10 наукових публікацій в інших наукових виданнях і збірниках матеріалів конференцій.

Зазначене засвідчує наукову активність, професійну зацікавленість дисертанта та сформованість у нього належного рівня наукової культури.

Автореферат у повному обсязі відображає зміст основних положень дисертаційної роботи.

Практичне значення роботи. Практичне значення отриманих результатів полягає у доведенні теоретичних положень та висновків до конкретних рекомендацій щодо впровадження моделі інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Розроблені модель інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти, технологія її впровадження, спецкурс «Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти», тренінг «Планування освітнього процесу у закладі вищої освіти на засадах інформаційних технологій» та рекомендації щодо розроблення навчальних планів для здобувачів вищої освіти, які сприяли удосконаленню інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО, дали змогу визначити шляхи вдосконалення інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Отримані результати можуть бути використані в практичній діяльності керівників структурних підрозділів закладів вищої освіти; у системі підвищення кваліфікації впродовж курсового та міжкурсового періодів; у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за ОПП «Управління навчальним закладом» зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Основні положення і результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Житомирського державного університету імені Івана Франка

(довідка №1/1647 від 26.12.2019 року); ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (м. Київ) (довідка № 01-02/ 738 від 29.11.2019 року); Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 21/04-а від 06.02.2020 року); ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка №308/25/3 від 14.02.2020 року); НУ «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (довідка № 6 від 27.02.2020 року); Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-195 від 02.03.2020 року); Київського міжнародного університету (довідка № 108 від 05.03.2020 року).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Загалом дисертаційна робота Вербовського Ігоря Андрійовича є цілісним, завершеним науковим дослідженням. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає вимогам, які висуваються до кандидатських дисертацій та авторефератів дисертацій.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

1. Робота значно виграла б, якби автор приділив більшу увагу висвітленню зарубіжного досвіду щодо впровадження інформатизації в управління закладів вищої освіти.

2. На рис. 1.1 дисертації автор схематично представляє напрями впровадження інформаційних технологій. Однак, за логікою дослідження слід було б представити етапи інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

3. На нашу думку рисунки на с. 135-138 дисертації потребують більш детального опису.

4. Дисертантом у роботі представлені психолого-педагогічні умови інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти, ми вважаємо, що роботу значно підсилило б розроблення алгоритму застосування психолого-педагогічних умов інформатизації управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти.

5. У побудованій моделі інформатизація управління плануванням освітнього процесу у закладі вищої освіти (с. 90 дисертації) доцільно було б детальніше розкрити змістовий компонент.

6. У дисертації автором розроблені критерії та показники оцінювання результативності інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО. Вважаємо, що на основі визначених критеріїв та показників доцільно було б розробити факторно-критеріальну модель оцінки результативності інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Водночас, висловлені зауваження та пропозиції мають в основному рекомендаційний характер і не знижують загальної високої оцінки наукового дослідження.

Дисертаційна робота Вербовського Ігоря Андрійовича є цілісним, завершеним, самостійним дослідженням. Вона містить нові важливі теоретичні та практичні експериментально отримані результати, які є суттєвими для інформатизації управління плануванням освітнього процесу у ЗВО.

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць Вербовського Ігоря Андрійовича дає підставу зробити такий висновок.

Дисертаційна робота Вербовського Ігоря Андрійовича «Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у вищому навчальному закладі» за актуальністю та змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу, новизною, теоретичним та практичним значенням її основних результатів відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07. 2013 р. зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08. 2015 р., № 1159 від 30.12. 2015 р., № 567 від 27.07. 2016 р., а її автор Вербовський І. А. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктор філософії) за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан природничого факультету,
професор кафедри педагогічної майстерності
та менеджменту Полтавського державного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
член-кореспондент НАПН України

М. ГРИНЬОВА